

This eChok volume of
Deuteronomy
Volume 2

לע"נ גבריאל בן לאה ז"ל • נלב"ע י"ד ניסן תשס"ג

is Dedicated in loving memory of
Gabriel (Cabra) Bildirici

*by his wife Nina Bildirici
and his children & grandchildren*

פקדית יתכון ותערע יתכון
 בשתא בסוף יומיא ארי
 תעבדון ית דביש קדם יי
 לארגזא קדמוהי בעובדי
 ידיכון: ומליל משה קדם כל
 קהלא דישראל ית פתגמי
 תושבחתא קדא עד דשלימו:
 פפפ

**אַתְּכֶם וְקִרְאת אֶתְכֶם הִרְעָה בְּאַחֲרֵית
 הַיָּמִים כִּי־תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְדוּהָ
 לְהַכְעִיסוֹ בַּמַּעֲשֵׂה יְדִיכֶם: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
 בְּאָזְנֵי כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת־דְּבָרֵי הַשִּׁירָה
 הַזֹּאת עַד תַּמָּם: פ פ פ**

had commanded you. Consequently, the evil will befall you at the end of days, because you did evil in the eyes of the Lord, to provoke Him to anger through the work of your hands. (30) Then, Moshe spoke to all the assembly of Israel [so that] they heard the words of the following song, until their very end:

(Return to the beginning of the Parshah and read 22 verses.)

VAYEILECH FOR FRIDAY

וילך ליום ששי

הפטרת וילך

בהושע פרק יד

ב שובה ישראל עד ידוה אלהיד כי כשלת בעונד: ג קחו עמכם דברים ושובו אלי ידוה אמרו אליו כל־תשא עון וקח־טוב ונשלמה פרים שפתינו: ד אשור לא וישענו על־סוס לא נרכב ולא־נאמר עוד אלהינו למעשה ידנו אשר־בך ירחם יתום: ה ארפא משוכתם אהבם נדבה כי שב אפי ממנו: ו אהיה כסל לישראל יברח בשושנה ונד שרשיו כלבנון: ז גלבו ונכותיו ויהי כזית הזדו וריח לו כלבנון: ח ישבו ישבי בצלו יחיו דגן ויפרחו כגפן וקרו בנין לבנון: ט אפרים מה־לי עוד לעצבים אני ענית ואשורנו אני בברוש רענן ממני פריד נמצא: י מי חכם ויבן אלה נבון וידעם כִּי־יִשְׂרָאֵל דרכי ידוה וצדקים גלבו כם ופושעים יכשלו כם: יא מי־אל כמוד נשא עון ועבר על־פשע לשארית נחלתו לא־החזיק לעד אפו כִּי־חפץ חסד הוא: יב ישוב ירחמנו וכבש עונותינו ותשליך במצלות ים כל־חפאתם: יג התן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר־נשבעת לאבתינו מימי קדם: יד וידוה נתן קולו לפני חילו כי רב מאד מחנהו כי עצום עשה דברו כִּי־גדול יום־ידוה וגורא מאד ומי יכילנו: יו ונס־עתה נאם־ידוה שבו עדי בכל־לכבכם ובצום ובדבכי ובמספד: יז וקרעו לכבכם ואל־בנדיכם ושובו אלי ידוה אלהיכם כִּי־חנן ורחום הוא ארך אפים ורב־חסד ונתם על־הרעה: יח מי ידע ישוב ונתם והשאיר אחריו ברכה מנחה ונסד לידוה אלהיכם: יט תקעו שופר בציון קדש־צום קראו עצרה: כו אספד עם קדשו קהל קבצו זקנים אספו עוללים ויונקי שדים יצא חתן מחדרו וכלה מחפתה: כז בין האולם ולמזבח יבכו הכהנים משרתי ידוה ויאמרו חוסה ידוה על־עפד ואל־תתן נחלתך לתרפה למשלה כם גוים למה ואמרו בעמים איה אלהיכם: יח ויקנא ידוה לארצו ויחמל על־עמו: יט ויען ידוה ויאמר לעמו הנני שלח לכם את־הדגן והתירוש והיצהר ושבעתם אתו ולא־אתם אתכם עוד חרפה בגוים: כ ואת־הצפוני ארחיק מעליכם והדחתיו אל־ארץ ציה ושממה את־פניו אל הים הקדמני וכפו אלהים האחרון ועלה באשו ותעל צהנתו כי הגדיל לעשות: כא אל־תיראי אדמה גילי ושמחי כִּי־הגדיל ידוה לעשות: כב אל־תיראו בהמות שדי כי דשאו נאות מדבר כִּי־עין נשא פרוי תאנה ונפן נתנו חילם: כג ובגי ציון גילו ושמחו בידוה אלהיכם כִּי־נתן לכם את המורה לצדקה ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון: כד ומלאו הגרנות בר והשיקו הוקבים תירוש ויצהר: כה ושלמתי לכם את־השנים אשר אכל הארצה חילק והחסיל והגום חילי הגדול אשר שלחתי בכם: כו ואכלתם אכול ושבוע והללתם את־שם ידוה אלהיכם אשר־עשה עמכם להפליא ולא יבשו עמי לעולם:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך יצל"ח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום

Mishnah Nega'im, chapter 8

משנה נגעים פרק ח

(1) If leprosy broke out [and covered his entire skin] when a person was unclean [either after declaration or even during quarantine], he becomes clean; but even if only the tips of his limbs reappeared [i.e., returned to its normal color and were freed from leprosy, even though renewed flesh on a bright spot when located on the tips of limbs is not a cause of uncleanness however, here,] he becomes unclean until the bright spot is reduced to less than the size of a split bean. [If it broke out and covered his

entire skin] after he was [declared] clean, he becomes unclean [it has the opposite effect]; but if the tips of his limbs reappeared [to normal skin colour], he remains unclean [since the spot has spread] until his bright spot resumes its former size [when it had been declared clean]. (2) If a bright spot the size of a split bean, within which was renewed flesh the size of a lentil [which had been declared unclean], broke out, covering a person's entire skin [except for the area with the renewed flesh and he had not yet shown it to the priest], and then the renewed flesh disappeared [the spot having spread over it also], or if the renewed flesh disappeared and then [before the priest could declare him clean] the bright spot broke out covering all his skin, he is clean. If renewed flesh arose subsequently, he is unclean. If he grew white hair, Rabbi Yehoshua rules that he is unclean [as if renewed flesh arose], while the Sages rule that he is clean [since the Torah speaks only of renewed flesh causing uncleanness if appearing after all his skin turned white (see Leviticus 13:13-14)]. (3) If a bright spot [the size of a split bean] within which grew white hair [and had been declared unclean by the priest] broke out, covering a person's entire skin, even though the white hair remained in its place, he is clean. If a bright spot containing a

א הפורח מן הטמא, טהור. חזרו בו ראשי אברים, טמא, עד שתתמעט בהרתו מכגריס. מן הטהור, טמא. חזרו בו ראשי אברים, טמא, עד שתחזור בהרתו לכמות שהיתה: ב בהרת כגריס ובה מחיה כעדשה, פרחת בכלו ואחר כך הלכה לה המחיה, או שהלכה לה המחיה ואחר כך פרחת בכלו, טהור. נולדה לו מחיה, טמא. נולד לו שער לבן, רבי יהושע מטמא, וחכמים מטהרין: ג בהרת ובה שער לבן, פרחת בכלו, אף על פי ששער לבן במקומו, טהור. בהרת ובה פשיון, פרחת בכלו, טהור. וכלן שחזרו

רבנו עובדיה מברטנורא

א הפורח מן הטמא טהור. טמא שנחלט באחד מן הנגעים ואחר כך פרחת בכלו, טהור: חזרו בו ראשי אברים. אם לאחר הפריחה חזרו ונתגלו אפילו ראשי אברים בלבד: טמא. דכתיב (שם) וביום הראות בו בשר חי יטמא והוא שייראו כעדשה: עד שתתמעט בהרתו מכגריס. שילך כל הנגע ולא ישתיר בו כגריס: מטהור טמא. טהור שפרחה צרעת בכלו. כגון שהחליטו בשער לבן או במחיה ונשר שער לבן או נתכסית המחיה ופטרו, אי נמי הסגירו בבהרת כגריס ועמד בעיניו שני שבועות ופטרו, בכל הני אם אחר פטורו פרחת בכלו, טמא: עד שתחזור לכמות שהיתה. דאם נשתיר מן הפריחה כל שהוא סמוך לאום, טמא משום פשיון. והא דתנן בסמוך שםא הלכה מחיה ואחר כך פרחת בכלו, טהור, ותנן נמי בהרת ובה שער לבן פרחת בכלו אע"פ שהשער לבן במקומו, טהור, ומשמע וכל שכן אם אינו במקומו שהוא טהור, התם מיירי שלא פטרו הכהן עדיין כשפרחה בכלו, והכא מיירי כשפטרו ואחר כך פרחת בכלו: ב ואחר כך הלכה לה המחיה. שפשה הנגע עליה. אבל בשעת הפריחה לא הלכה לה מחיה עד אחר כך. ואבל לא נתכסית המחיה, אין הפריחה מטהרת: ג בהרת. כגריס: ובה שער לבן. הא קמשמע לן דפריחה מטהרת אחר כל סימני טומאה: פרחת במקצתו טמא. אצטרך לאשמעינן אפילו פרחת ברובו, דלא אמרינן רובו ככולו. אי נמי

spreading [which had been declared unclean by the priest], broke out covering a person's entire skin, he is clean. But in the case of all these [that were ruled in Mishnayot 2 and 3 to be clean], if the tips of the person's limbs reappeared, the person is unclean. If the leprosy broke out, covering a part [even the greater part] of the person's skin, he is unclean; [only] if it broke out, covering all his skin, he is clean. (4) In all cases of breaking out including the covering of the tips of limbs in

which the unclean are declared clean, if they [the tips of the limbs] reappeared [after they and the person's entire skin had been covered by the bright spot], these become unclean again. In all cases of the reappearance of the tips of the limbs [after they and the person's entire skin had been covered by the bright spot] in which the clean have been declared unclean, if they [the tips of the limbs] were covered again, these become clean again. If subsequently they became uncovered [returning once more to normal skin color], these are unclean, even if this occurs a hundred times. (5) Any part [of the body] that can be subject to the uncleanness of a leprosy sign of a bright spot may [if any part of it remained free of leprosy] prevent the effectiveness [as a cause of cleanness] of the breaking out, and any part that cannot be subject to the uncleanness of a leprosy sign of the bright spot [e.g., skin normally not seen, covered by a fold] does not prevent the effectiveness [as a cause of cleanness] of the breaking out. For instance: if it [the bright spot] broke out, covering all one's skin, but not the head or the beard [which are not subject to the uncleanness of bright spots], or a festering boil, burning, or blister [which are not subject to the uncleanness of bright spots], and then the head or the beard became bald [when it is subject to the uncleanness of bright spot, like any normal skin of the body], or the boil, burning, or blister turned into a scar [when it is subject to the uncleanness of bright spot], the person is nevertheless clean [because at the time the bright spot first covered the body, it covered the entire skin that was susceptible to leperous signs, and these areas at the time were not subject to uncleanness]. If it [however,] broke out, covering a person's entire skin, except a spot the size of half a lentil [which remained

בְּהֵן רֵאשֵׁי אֲבָרִים, הָרִי אֵלּוֹ טְמֵאִין. פְּרָחָה בְּמִקְצָתוֹ, טְמֵא. פְּרָחָה בְּכֹל, טְהוֹר: ד' כָּל פְּרִיחַת רֵאשֵׁי אֲבָרִים שֶׁבִּפְרִיחַתָּן טְהוֹרוֹ טְמֵא, כְּשִׁיחֲזוּ טְמֵאִים. כָּל חֲזִירַת רֵאשֵׁי אֲבָרִים שֶׁבְּחֲזִירַתָּם טְמֵאוֹ טְהוֹר, נִתְכַסּוּ, טְהוֹר. נִתְגַּלּוּ, טְמֵא, אִפְלוּ מֵאֶה פְּעָמִים: ה' כָּל הָרְאוּי לְטֵמֵא בְּנִגְעַ הַבְּהֵרַת, מְעַכֵּב אֶת הַפְּרִיחָה. כָּל שְׂאִינּוֹ רְאוּי לְטֵמֵא בְּנִגְעַ הַבְּהֵרַת, אִינּוֹ מְעַכֵּב אֶת הַפְּרִיחָה. כִּי־צַד, פְּרָחָה בְּכֹל, אֲבָל לֹא בְּרֵאשׁ, וּבִזְקָן, בְּשָׁחִין בְּמִכּוּהַ וּבִקְרַחַת הַמּוֹרְדִין, חֹזֵר הָרֵאשׁ וְהַזְקָן וְנִקְרָחוּ, הַשָּׁחִין וְהַמִּכּוּהַ וְהַקְּרַחַת וְנִעְשׂוּ צְרַבַת, טְהוֹרִים. פְּרָחָה בְּכֹל,

בנו עובדיה מברטנורא

אשמעינן דבסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני טמא בפריחת מקצתו אפילו בכל שהוא משום פשיון: ד' שבפריחתן טיהרו טמא. שעל ידי פריחתן טיהרו את הטמא. כשחזרו ונתגלו אחרי כן, חזרו לטומאתו: שבחזירתם טמאו טהור. שעל ידי חזרתן שחזרו ונתגלו טמאו את הטהור, אם חזרו ונתכסו שפשה עליהם הנגע, טהור. ואם חזרו ונתגלו אחר כך, טמא. ואצטריך לאשמעינן דאפילו זימני טובא, בדקתני ואפילו מאה פעמים: ה' כל הראוי לטמא בנגע הבהרת. כגון עור בשר: מעכב את הפריחה. אם נשתייר ממנו כל שהוא שלא פרח בו, מעכב את טהרתו: וכל שאינו ראוי לטמא בנגע הבהרת. כגון ראש וזקן וכל הני דחשיב בהדייהו: אין מעכבין את הפריחה. דאע"פ שלא פרח הנגע עליהם, כיון דפרח בשאר הגוף, טהור. וראשי אברים לא קא חשיב, דהנהו מעכבין את הפריחה, דראויין לטמא בנגע הבהרת ניבחו, שהרי הנגע פושה בהן: ונעשו צרבת טהורים. אע"ג דעכשיו שנקרחו הראש והזקן ראויים לטמא בנגע הבהרת, וכן שחין ומכוה וקרח המורדים שנעשו צרבת הרי הן כעור בשר, כיון דבשעת הפריחה לא היו ראויין, לא

normal healthy flesh] near the head or the beard, or near a boil, burning, or blister, and then the head or the beard became bald, or the boil, burning, or blister turned into a scar, even though the place of the renewed flesh [i.e., the normal healthy flesh, then] became a bright spot, the person is unclean [since the leprosy did not break out, covering all parts that can be affected, neither before nor now, the person is unclean] unless it breaks out covering his entire body [including, the now bald head].

(6) If there were two bright spots, one unclean

and the other [having remained unchanged for two weeks] clean, and leprosy broke out from one to the other, and then it broke out covering the person's entire skin, he becomes clean [even if the breaking out began from the clean one, since its merging with the unclean one imparts to it the same status of uncleanness, therefore there is a breaking out on someone who is unclean resulting in his becoming clean]. If the bright spots [each the size of half a split bean] were respectively on his upper lip and lower lip, on two of his fingers, or on his two eyelids, even though they cleave together and appear as one [the size of a split bean, when they are closed], he is clean. If it [the leprosy spot, after being declared unclean,] broke out, covering all his skin except a *bohak*, [a spot on the skin dimmer than any of the four principal colors; see Leviticus 13:39], he is unclean. If [after the *bohak* had been covered with the leprosy, and thereby declared clean] the ends of the limbs reappeared in the color of a *bohak*, he is clean [since it is not "renewed flesh"]. If the ends of the limbs reappeared to the extent of less than a lentil, Rabbi Meir rules that he is unclean, but the Sages rule that a *bohak* [or skin], less in size than a lentil, is a

רבנו עובדיה מברטנורא

מעכבים וטהור: **אע"פ שנעשה מקום המחיה בהרת טמא.** דפריחה קמיתא לאו פריחה היא, כיון דאשתיר מעור הבשר חצי עדשה סמוך לראש, ופריחה דהשתא שנתכסית המחיה של חצי עדשה נמי לא חשיבא פריחה, כיון דכבר נקרו ונעשו צרבת והרי הן כעור בשר, ולא מהני עד דפרח נמי עלייהו: **ו אחת טמאה.** מוחלטת: **ואחת טהורה.** לאחר הפטור. שעמד בעיניו בסוף שבוע שני: **ופרחה מזו לזו.** בין מטהורה לטמאה בין מטמאה לטהורה: **ואחר כך פרחה בכלול טהור.** משום דטהורה נעשית טמאה כשפרח ממנה לטמאה, דהרי פשתה, וכי פרח אחר כך בכלול, הוי פורח מן (הטמאה לטהור): **בשפתו העליונה.** חצי גריס בהרת. ובשפתו התחתונה חצי גריס. וכסווגר פיו נראית כגריס במקום אחד וכן בשתי אצבעות, ובשני ריסי עיניו, כשמדבקן נראית כגריס שלם: **אבל לא בבוהק.** מראה לבנונית למטה מארבעה מראות, ומעכב את הפריחה: **חזרו בו ראשי אברים.** שנתגלו מן הנגע ונעשה בוהק: **טהור.** והוא הדין בשאר הגוף. דאע"ג דבוהק מעכב את הפריחה בתחלה, אינו מעכב בסוף ואגב סיפא דבעי למתני ראשי אברים, תנא הכא ראשי אברים. ובסיפא נקט ראשי אברים להודיעך כוחו דר' מאיר דאפילו בראשי אברים שנתגלו פחות מכעדשה ונעשו בוהק מטמא ר' מאיר, וכל שכן בשאר הגוף. והך רישא דחזרו בו ראשי אברים כמין בוהק טהור, כרבנן אתיא, ולא כרבי מאיר. ורבנן דמטהרי, לאו דוקא פחות מכעדשה, דאפילו טובא נמי טהור, דבוהק בסוף אינו מעכב.

אבל לא בכחצי עדשה הסמוך לראש, ולזקן, לשחין, למכה, ולקדח, חזר הראש והזקן ונקרו, השחין והמכה והקדח ונעשו צרבת, אף על פי שנעשה מקום המחיה בהרת, טמא, עד שתפרח בכלול: **ו שתי בקרות,** אחת טמאה ואחת טהורה, פרחה מזו לזו ואחר כך פרחה בכלול, טהור. בשפתו העליונה בשפתו התחתונה, בשתי אצבעותיו, בשני ריסי עיניו, אף על פי שמדבקים זה לזה והם נראים כאחד, טהור. פרחה בכלול, אבל לא בבוהק, טמא. חזרו בו ראשי אברים כמין בהק, טהור. חזרו בו ראשי אברים פחות מכעדשה, רבי מאיר מטמא. וחכמים אומרים, בהק

sign of uncleanness in the beginning [preventing the breaking out from making the leper clean], but is not a sign of uncleanness at the end [when this small space reappeared after the entire skin had been covered]. (7) If a person came [to the priest, for a first inspection] with his entire body white, he must be quarantined. If subsequently [after being quarantined] white hair grew, he must be certified unclean. If both hairs or one of them turned black [after being certified unclean], if

both or one of them became short, if a boil adjoined both or one of them, or if a boil surrounded both or one of them, or if a boil, the renewed flesh of a boil, a burning, the renewed flesh of a burning, or a *bohak*, [a spot on the skin dimmer than any of the four principal colors] split them [the two hairs from each other], and then [thus being released from the uncleanness of the white hair] there arose renewed flesh or white hair, he is unclean; but if neither renewed flesh nor white hair arose, he is clean. In all these cases, however, if the tips of the limbs reappeared, the person [who comes with his entire body white] remains as he was before [i.e., clean; the reappearance of the skin is not considered renewed flesh which ordinarily would be a sign of uncleanness]. If the leprosy then [after the tip of the limbs have reappeared] broke out, covering a part of them [or their entirety (see next Mishnah)], he is unclean [because of spreading]. If subsequently [after a part had been covered and the person became unclean] it broke out, covering all of them, he is clean [since the breaking out occurred in a condition of uncleanness]. (8) If leprosy broke out, covering all a person's skin at once, he is unclean if this originated in a condition of cleanness

רבנו עובדיה מברטנורא

ההלכה כחכמים: ז הבא כולו לבן. מתחלה בא כולו מכוסה בנגע: יסגיר. כדין בהרת כגריס. שמא יוולד לו שער לבן או מחיה. דאין פריחה מטהרת בתחילה: נולד לו שער לבן. בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני, יחליט. ואם לא באו סימני טומאה, יפטור: השחירו שתיהן. כל הני דחשיב, סימני טהרה נינהו ומפורשים הם לעיל בסוף פרק קמא: נולד לו מחיה או שער לבן. אם לאחר שבאו סימני טהרה הללוט נולד לו מחיה או שער לבן, טמא. ואם לאו, טהור: וכולן שחזרו בהם ראשי אברים. הבא כולו לבן בתחלה בין שהזקק להסגיר בין להחליט בין לפטור, אם חזרו ונתגלו ראשי אברים שלהן, הרי הן כמו שהיו וטהורים, דלא חשיבי מחיה. כיצד, הבא כולו לבן בתחלה והוסגר שני שבועות ולא נולדו בו סימני טומאה, ופטור, ואחר כך נתגלו בו ראשי אברים, היינו חזרו בו ראשי אברים מתוך הפטור, וטהור. ואם החליטו בשער לבן והשחירו השערות ואחר כך נתגלו ראשי אברים, היינו חזרו בו ראשי אברים מתוך החלט, וטהור. ואם בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני נתגלו ראשי אברים, היינו חזרו בו ראשי אברים מתוך הסגר, וטהור. כך נראית פירוש משנה זו מתוך תורת כהנים אבל רמב"ם לא פירשה כן: פרוחה במקצתו. במקצת ראשי אברים שנתגלו: טמא. שהרי פשה הנגע: פרוחה בכלו. אחר שפרחה במקצתו: טהור. דהוי ליה פרוח מן הטמא. אבל אם מתחלה לאחר שנתגלו ראשי אברים בפרחה בכלו בבת אחת, טמא משום פשוין. והא דתנא רישא פרוחה במקצתו טמא, הוא הדין פרוחה בכלונמי טמא, ולא נקט פרוחה במקצתו אלא משום דבעי למתני בתרה פרוחה בכלו טהור, דהיינו

פחות מבעד שיה, סימן טמאה בתחלה, ואין סימן טמאה בסוף: ז הבא כולו לבן, יסגיר. נולד לו שער לבן, יחליט. השחירו שתיהם או אחת מהן, הקצירו שתיהן או אחת מהן, נסמך השחין לשתייהן או לאחת מהן, הקיף השחין את שתייהן או את אחת מהן, או חלקן השחין ומחית השחין המכונה ומחית המכונה והבהק. נולד לו מחיה או שער לבן, טמא. לא נולד לו לא מחיה ולא שער לבן, טהור. וכלן שחזרו בהן ראשי אברים, הרי אלו כמות שהיו. פרוחה במקצתו, טמא. פרוחה בכלו, הרי הוא טהור: ח אם בכלו פרוחה כאחת,

[e.g., he came to the priest completely white. After one or two weeks of quarantine the tips reappeared, having no other signs of uncleanness, the priest declared him clean as in the Mishnah above, now leprosy broke out, covering all his skin, he is unclean] and clean if it originated in a condition of uncleanness. The man who becomes clean after he was quarantined is exempt from the obligation of loosening the hair and rending the clothes [see

Leviticus 13:45], from cutting off the hair [see Leviticus 14:8], and from bringing the birds [see Leviticus 14:4]. If he becomes clean after he had been declared unclean, he is liable all these. Both, however, impart uncleanness [to everything in a room] by entering [the room — *tumat ohel*]. (9) If a person came [to the priest, for a first inspection] with his whole body white, and on it was renewed flesh to the extent of a lentil [and therefore he should have been declared unclean], and then [before the priest declared him unclean] the leprosy broke out, covering all his skin [and therefore he must be quarantined], after which [having been quarantined] the tips of the limbs reappeared: Rabbi Yishmael ruled, The law in this case is the same as when the ends of the limbs reappear in a large bright spot [i.e., covering his whole body, and it is as if he came to inspection with his entire body white except for the tips of the limbs, in which case he is quarantined]. Rabbi Eliezer ben Azariah ruled, As when the ends of the limbs reappeared in a small bright spot [i.e., it has the same ruling as if he had a small bright spot and within it there was renewed flesh, and afterwards the spot covered his entire body and subsequently the tips reappeared, in which case he is declared unclean]. (10) Some person might show his leprosy sign to the priest and thereby gain advantage, while another might show his and thereby lose. How so? If a person was certified unclean and the signs of his uncleanness disappeared, and before he

מתוך הטהרה, טמא. ומתוך הטהרה, טהור. הטהור מתוך הסגר, פטור מן הפריעה ומן הפרימה ומן התגלחת ומן הצפורים. מתוך החלט, חייב בכלן. זה וזה מטמאים בביאה: ט הבא כלו לבן ובו מחיה כעדשה, פרהה בכלו ואחר כך חזרו בו ראשי אברים, רבי ישמעאל אומר, כחזרת ראשי אברים בבהרת גדולה. רבי אלעזר בן עזריה אומר, כחזרת ראשי אברים בבהרת קטנה: 'יש מראה נגעו לכהן ונשכר, ויש מראה ומפסיד. כיצד, מי שהיה מחלט, והלכו להן

רבנו עובדיה מברטנורא

לאחר שפרחה במקצתו: ה מתוך הטהרה טמא. כגון הבא כולו לבן בתחלה, ולאחר הסגר או החלט נטהר, דאם חזרו בו ראשי אברים ונתגלו, טהור, כדפרישנא לעיל. ואם מתוך טהרה זו חזרו ונתכסו בבת אחת, טמא משום פשיון, והיינו דקאמר אם פרהה כולו כאחת מתוך טהרה, טמא, כדפרישנא במתניתין דלעיל דאם פרהה כולו בבת אחת נמי טמא כמו פרהה במקצתו: פטור מן הפריעה ומן הפרימה כל זמן שהוא מוסגר. ואילו טהור מתוך החלט, חייב בפריעה ופרימה כל זמן שהוא מוחלט. פריעה ופרימה, בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע: מטמאין בביאה. אם באו אל האוהל נטמא כל אשר באוהל: ט פרהה בכלו ואחר כך נתגלו בו ראשי אברים. הכא מיירי שלא הספיק להחליטו עד שפרחה בכלו ונתגלו ראשי אברים, דר' ישמעאל מדמי ליה לבא כולו לבן בתחילה חו מראשי אברים, דטעון הסגר. ור' אלעזר בן עזריה סבר, דכיון דאילו לא פרהה היה מחליטו, דינו כבהרת קטנה ובה מחיה, דאי פרהה בכלו ואחר כך נתגלו ראשי אברים, טמא. ועוד יש לפרש, דאפילו החליטו במחיה ופרחה בכלו וטיהרו, קסבר ר' ישמעאל דאין מטמא בחזרת ראשי אברים, דכי מטמא בחזרת ראשי אברים שאחר פריחה היכא דטהר בתורת פריחה, אבל הכא לאו בתורת פריחה טהר, דהא אילו נתמעטה מחיה מכעדשה [נמי] טהור: ' מי שהיה מוחלט. בשער לבן

could show it to the priest [to declare him clean] the leprosy broke out, covering all his skin, he is clean; while if he had shown it to the priest [who would have declared it clean], he would have been unclean [because the

breaking out would have begun in a condition of cleanness]. If he had a bright spot in which there was nothing else, and before he could show it to the priest it broke out, covering all his skin, he is unclean [i.e., quarantined]; while if he had shown it to the priest [who would have quarantined him for a week], he would have been clean [because the breaking out would have begun from a leprosy that was quarantined].

רבנו עובדיה מברטנורא

או במחיה או בפשיון: לא הספיק להראות לכהן. שסימני טומאה הלכו: שאילו הראה לכהן. כשהלכו סימני טומאה היה מטהר, ואם אחר כן היה פורת, היה טמא, דהוה ליה פורח מן הטהור, אבל השתא הוי ליה פורח מן הטמא, וטהור: בהרת ואין בה כלום. אין בו סימן מסימני טומאה: עד שפרחה בכלולו טמא. כלומר, טעון הסגר כבא כולו לבן בתחלה. ואם מתחלה קודם שפרחה הראה אל הכהן היה מסגיר, ובסוף שבוע כשפרחה, הוי ליה פורח הסגר וטהור:

Gemara Niddah 31a

גמרא נדה דף לא.

Our Rabbis taught: There are three partners in man: The Holy One, blessed be He, his father, and his mother. His father supplies the semen of white substance from which are formed; the child's bones, sinews, nails, the brain in his head, and the white in his eye; his mother supplies the semen of red substance from which is formed; the skin, flesh, hair, and the black of his eye; and the Holy One, blessed be He, gives him a soul and breath, the beauty of features, eyesight, the power of hearing and the

ability to speak and to walk, understanding, and perception. When his time to depart from the world approaches, the Holy One, blessed be He, takes away His share and leaves the shares of his father and his mother. Rav Papa observed: It is this that people have in mind when they say, "Shake off the salt, and cast the flesh to the dog [i.e., take the soul, the "preserver" of the human body, and the body becomes lifeless]."

תנו רבנן: שלשה שתפין יש באדם: הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו. אביו מזריע הלבן שממנו עצמות וגידים וצפרנים ומח שבראשו ולבן שבצין. אמו מזרעת אדם שממנו עור ובשר ושערות ושחור שבצין. והקדוש ברוך הוא נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וראיתל העין ושמיצת האזן ודבור פה והלוח רגלים ובינה והשכל. וכיון שהגיע זמנו להפטר מן העולם הקדוש ברוך הוא נוטל חלקו וחלק אביו ואמו, מניח לפניהם. אמר רב פפא דהיגו דאמרי אינשי פויץ מלחא ושדי בשרא לכלבא:

זוהר ויקהל דף רח עב

בד מטא לברסאי קדישא תשבחתא דא דכל ישראל קומן תמן עד ומנא דקאמרי קדשא עלאה דמוסף וכדין סלוקא דלתתא לעילא לאתאחדא בלא לעילא לעילא למהוי בלא חד. דא איחי תשבחתא דסלקא על בלהו תשבחון. מפאן ולהלאה סדורא דצלותא דשאר יומי ישמח משה וכלי חרותא דדרגא עלאה עקרא דאבתן דחדי בההוא עדבי דיליה בד סליק ברסאי לגביה ונטיל לה ומתחבראן פחדא.

וְדָא אִיהוּ חֲדוּא דְאֹרִינְאָא עֲלֵאָה דְלֵעִילָא תּוֹרָה שְׂבַכְתָּב דְחָדִי בְּאֹרִינְאָא דְלִתְמָא תּוֹרָה שְׂבַעַל פֶּה
וְאִתְחַבְרוּ דָא בְּדָא. כִּינן דְאִתְחַבְרוּ בְּחֲדָא בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאַכְלֵלָא בְּהוּא חֲדוּא לְעֵמָא קְדִישָׁא יִשְׁמַחוּ
בְּמַלְכוּתְךָ שׁוּמְרֵי שַׁבַּת ??? אֵלְהִינוּ וְאֵלֵהִי אֲבוּתֵינוּ רְצֵה נָא בְּמִנוּחָתְנוּ:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sha'arei Teshuvah, Page 31

שערי תשובה דף לא עא

There is a type of flatterer who praises the wicked man to his face. Even though his wisdom stands him in good stead since he does not praise him in front of other people lest it be a snare to them, still this flatterer's sin is great because he causes him to err [by flattering him] in his own eyes. He will not repent of his evil way nor worry about his state because he is appears righteous in his own eyes. Anyone who is not among the righteous, if people praise him, will say in his heart, I know that this is indeed true. This idea is expressed by the verse, “With his mouth the flatterer destroys his fellow, but by intelligence the righteous will be saved.” (Proverbs 11:9) That is, the flatterer destroys his fellow with his mouth because he praises him. The other person believes his words, hardens his spirit, and views his soul as honorable. He does not understand the exaggeration of his soul, and this obstacle is constantly at his hand. His heart will be lifted and he will fall into the net of his pride. Thus he has destroyed him by the flattery of his lips. “But by intelligence the righteous will be saved” — the righteous will be saved by his intelligence from the harm of the flatterer. For if he praises him, his heart will not feel uplifted because of this. As our Rabbis, of blessed memory, said, “Even if the whole world tells you that you are righteous, regard yourself as wicked.” And they said, “If you have friends, some of whom praise you and some of whom rebuke you, love the rebukers and hate the praisers. For these bring you to eternal life and those make you happy with your evil, when they praise you.” Another possible explanation of this verse is: “By the intelligence of the righteous they will be saved” — their friends will be saved, because they do not flatter them. Rather they rebuke them and show them the [correct] way when they are wandering in a wilderness

הַחֲנַף הַמְשַׁבַּח אֶת הַרְשָׁע בְּפָנָיו, אִף
חֲכָמְתוֹ עֲמָדָה לוֹ כִּי לֹא יִשְׁבַּחְנוּ בְּפָנָי בְּנֵי
אָדָם פֶּן יִהְיֶה לָהֶם לְמוֹקֵשׁ. גַּם זֶה הַחֲנַף
גָּדוֹל עֲוֹנוֹ כִּי הַחֲלִיק אֵלָיו בְּעֵינָיו וְלֹא יוֹשֵׁב
מִדְרַכּוֹ הִרְעָה וְלֹא יִדְאָג לְעֵינָיו כִּי צָדִיק
הוּא בְּעֵינָיו וְכָל אֲשֶׁר אֵינְנו מַעֲדָת
הַצְדִּיקִים אִם יִשְׁבַּחוּהוּ יֹאמֵר בְּלִבּוֹ אֲמַנִּם
יִדְעֵתִי כִּי כֵן כְּעֵינַי שְׁנֵאמַר (מְשַׁלֵּי יֵא) בְּפֶה
חֲנַף יִשְׁחִית רַעְיוֹ וּבִדְעַת צְדִיקִים יִחְלְצוּ.
פְּרוּשׁ הַחֲנַף מִשְׁחִית רַעְיוֹ בְּפִיו כִּי יִשְׁבַּחְנוּ
וַיֵּאמֵן לְדַבְרֵיו וַיִּקְשֶׁה אֶת רוּחוֹ וַיִּרְאֶה אֶת
נַפְשׁוֹ בִּיקָר וְלֹא יִבִּין אֶת עַפְלָה נַפְשׁוֹ
וְהַמְכַשְׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדוֹ גַּם יְרוּם לִבּוֹ
וַיִּפֹּל בְּמַכְמֹרוֹת גְּאוֹתוֹ. הִנֵּה כִּי הִשְׁחִית
הַשְׁחִיתוֹ בַּחֲלָק שְׁפָתָיו וּבִדְעַת צְדִיקִים
יִחְלְצוּ. הַצְדִּיקִים יִחְלְצוּ בְּדַעְתָּם מִנְזָקֵי
הַחֲנַף כִּי אִם יִשְׁבַּחְנוּ וְלֹא יְרוּם לִבּוֹ לְמַעַן
זֹאת, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ רְבוּתֵינוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה:
אִפְלוּ כָל הָעוֹלָם אוֹמְרִים עֲלֶיךָ צְדִיק אַתָּה
הוּי בְּעֵינֶיךָ בְּרָשָׁע וְאֵמְרוּ אִם יֵשׁ עֲלֶיךָ
רַעִים מְקַצְתֶּם מִשְׁבָּחִים וּמְקַצְתֶּם מוֹכִיחִים,
אֵהָב אֶת הַמּוֹכִיחִים וְשִׁנְאוֹ אֶת הַמְשַׁבְּחִים,
כִּי אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם יִבְיֹאוּךָ וְאֵלֶּה בְּרַעְתְּךָ
יִשְׁמַחוּךָ כִּי יִשְׁבַּחוּךָ וַיִּתְּכֵן גַּם כֵּן לְפָרֵשׁ
וּבִדְעַת צְדִיקִים יִחְלְצוּ רֵיעֵיהֶם כִּי לֹא
יִחְנִיפוּ לָהֶם, אֲבָל הוֹכֵחַ יוֹכִיחוּם וַיִּוְרוּ

without a path. And it says, “and a smooth mouth works ruin.” (Proverbs 26:28) It compares a flattering mouth to a slippery road, saying that, just as a person will fall and be hurt when he walks on a slippery road — as is expressed in the verse, “Let their path be darkness and slipperiness, and let the angel of the Lord pursue them” (Psalms 35:6) — so a person will fall and be harmed by a slippery mouth, that is, a flattering mouth, as we have explained. David, peace be upon him, said, “May the Lord cut off all flattering lips, the tongue that speaks great things.” (Psalms 12:4) He cursed the smooth mouth because one destroys his fellow by it, and the hard tongue, which is the smooth one, which is the evil tongue. There are some flatterers who intend to flatter powerful men so that they will honor and favor them. Our Rabbis, of blessed memory, have said, “Whoever flatters his fellow for the sake of honor will ultimately take leave of him in dishonor.”

אוֹתָם בְּדֶרֶךְ בְּתַעֲוֹתָם בְּתוֹהוּ לֹא דֶרֶךְ. (שם כו) וְפֹה חֲלָק יַעֲשֶׂה מִדְּחַה הַמְשִׁיל פֹּה חֲלָק לְדֶרֶךְ חֲלָקְלָקוֹת וְאָמַר כִּי כַּאֲשֶׁר יִפֹּל הָאָדָם וַיִּדְחֶה בְּלִכְתּוֹ בְּדֶרֶךְ חֲלָקְלָקוֹת כְּעֵנִין שְׁנֵיאָמַר (תהילים לה) יְהִי דְרָכָם חֲשָׁךְ וְחֲלָקְלָקוֹת וּמְלֹאָף ה' רוּדְפָם. כֵּן יִפֹּל הָאָדָם וּמִחַה בְּפֹה חֲלָק וְהוּא פֹה חֲנֹף עַל הָעֵנִין שְׂבִאֲרָנוּ אֲשֶׁר דּוֹד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (שם יב) יִכְרַת ה' כָּל שִׁפְתֵי חֲלָקוֹת לְשׁוֹן מִדְּבַר־תְּהוֹמוֹת. קָלִיל פֹּה חֲלָק, כִּי יִשְׁחִית בּו רַעְהוּ. וְהַלְשׁוֹן הַקָּשָׁה שֶׁהוּא הַחֲלָק וְהוּא לְשׁוֹן הָרַע. וַיֵּשׁ מִן הַחֲנֻפִים שְׂמֵתִכּוֹנִים לְהַחֲנִיף לְאִנְשֵׁי זְרוּעַ כְּדִי שְׂיִכְבְּדוּ אוֹתָם וַיִּנְשָׂאוּם. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה: כָּל הַמְּחַנֵּיף לְחֵבְרוֹ לְשֵׁם כְּבוֹד לְסוֹף נִפְטָר מִמֵּנוּ בְּקִלּוֹן:

Practical Law:

Rambam, Laws of the Sabbath, Chapter 10

הלכה

הרמב"ם הלכות שבת פרק י

(1) If one lances a boil on the Sabbath in order to widen an [existing] opening of the sore, in the manner of physicians, in order to heal by widening the opening of the sore, he is liable because of [the labor called] striking with a hammer [i.e., finishing touch], because this is the last treatment of a physician. But if he lances it in order to get out the moisture from it, this is permitted. (2) If one chisels stone, even a minute amount, he is liable for the labor of striking with a hammer [i.e., the finishing touch, the final blow of the blacksmith on the anvil, completing the newly-made object]. If one fits a stone in the foundation of a building, arranges it with his hand, and sets it into its proper place, he is liable for the labor of striking with a hammer. If one picks off piling that is on clothing, such as the piling that is on woolen garments, he is liable for the labor of striking with a hammer, provided that he objects having the piling on his clothes. But if he removes it in an absentminded manner, he is exempt. If one shakes out a new black garment in

א הַמְפִּיט שְׁחִין בְּשֶׁבֶת כְּדִי לְהַרְחִיב פִּי הַמַּכָּה בְּדֶרֶךְ שְׁהַרְוֹפְאִים עוֹשִׂין שָׂהֵם מִתְּכוּנִין בְּרַפּוּאָה לְהַרְחִיב פִּי הַמַּכָּה הָרִי זֶה חֵיב מִשּׁוֹם מַכָּה בְּפִטְיֵשׁ שְׂזוֹ הִיא מְלֹאכֶת הַרּוּפֵא. וְאִם הִפְסִיָּה לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה הַלְחָה שְׁבִיה הָרִי זֶה מְתָר: ב הַמְסַתֵּת אֶת הָאֶבֶן כָּל שֶׁהוּא חֵיב מִשּׁוֹם מַכָּה בְּפִטְיֵשׁ. הַמְצַדֵּד אֶת הָאֶבֶל בִּיסוּד הַבְּנִיין וְתִקְנָה בִּידוֹ וְהוֹשִׁיבָהּ בְּמִקּוֹם הָרָאוּי לָהּ חֵיב מִשּׁוֹם מַכָּה בְּפִטְיֵשׁ. הַלּוֹקֵט יִבְלַת שְׁעַל גְּבִי בְּגָדִים כְּגוֹן אֵלוֹ הַיְּבוּלוֹת שְׂבִכְלֵי צֶמֶר חֵיב מִשּׁוֹם מַכָּה בְּפִטְיֵשׁ וְהוּא שְׂקִפִּיד עֲלֵיהֶן אֶבֶל אִם הִסִּירֵן דֶּרֶךְ עֶסֶק הָרִי זֶה פְטוּר. הַמְנַעַר

order to improve its appearance and to remove the white wool that is hanging from it, in the manner that craftsmen do, he is liable a sin-offering. But if he is not particular [about

its presence], it is permitted.

טלית חדשה שחורה כדי לנאותה ולהסיר
הצמר הלבן הנתלה בה בדרך שהאמנין עושין
חייב חטאת. ואם אינו מקפיד מתר: